

Visuelle Erinnerungskulturen und Geschichtskonstruktionen in Deutschland und Polen II (ab 1939)

Wizualne konstrukcje historii i pamięci historycznej w Niemczech i w Polsce. Część II: od 1939 r.

13. Tagung des Arbeitskreises
deutscher und polnischer Kunsthistoriker
und Denkmalpfleger
XIII Konferencja Grupy Roboczej Polskich i
Niemieckich
Historyków Sztuki i Konserwatorów Zabytków

Darmstadt

27. September bis 1. Oktober 2006
27 września – 1 października 2006 r.

Programm / program

Tagungsort / miejsce obrad:
Georg-Christoph-Lichtenberg-Haus
(Internationales Begegnungszentrum der
Wissenschaft Darmstadt)
Dieburger Straße 241, 64287 Darmstadt

Programm / program

27. September / 27 września (Mittwoch / środa)

Anreise / przyjazd

ab/od 15.00 Tagungsbüro, Registrierung / *biuro konferencji w hotelu*
Maritim Konferenzhotel, Darmstadt, Rheinstraße 105

20.15 Ausstellungseröffnung / *otwarcie wystawy*
Der Wiederaufbau Warschau. Altstadt und Königsschloss /
Odbudowa Warszawy. Stare Miasto i Zamek Królewski
Haus der Geschichte, Darmstadt, Karolinenplatz 3
In Zusammenarbeit mit dem Hessischen Staatsarchiv
Darmstadt / *We współpracy z Heskim Archiwum Państwowym*
w Darmstadt

Prof. Dr. Dieter Bingen: Begrüßung / *powitanie*
Prof. Dr. Andrzej Tomaszewski: Der Wiederaufbau Warschau
zwischen Legende und Wirklichkeit. / *Odbudowa Warszawy*
między legendą a rzeczywistością

Anschließend / *potem*

Abendspaziergang über die beleuchtete Mathildenhöhe /
Wieczorny spacer przez iluminowane wzgórze Mathildy
Treffpunkt / *miejsce spotkania*: Haus der Geschichte,
Darmstadt, Karolinenplatz 3

28. September / 28 września (Donnerstag / czwartek)

ab / od 8.30 Tagungsbüro am Tagungsort /
biuro konferencji w miejscu obrad

8.40 Bustransfer Maritim-Hotel – Tagungsort./
przejazd autobusem z Hotelu Maritim do miejsca obrad

9.00 Begrüßung und Eröffnung der Tagung /
Powitanie i otwarcie konferencji

Prof. Dr. Dieter Bingen, Direktor des Deutschen Polen-Instituts /
dyrektor Deutsches Polen-Institut

Dr. Dietmar Popp, Herder-Institut Marburg /
Institut Herdera w Marburgu

Prof. Dr. Andrzej Tomaszewski,
Prof. Dr. Dethard von Winterfeld, Arbeitskreis deutscher und
polnischer Kunsthistoriker und Denkmalpfleger / *Grupa*
Robocza Polskich i Niemieckich Historyków Sztuki
i Konserwatorów Zabytków

9.20 Adam Labuda (Berlin)
Die Reise von Berlin nach Darmstadt.
Visuelle Erinnerungskulturen zum Zweiten /
Podróż z Berlina do Darmstadt.
Wizualne kultury pamięci po raz drugi

9.40 Einführender Vortrag / *Wykład wprowadzający*
Winfried Speitkamp (Gießen)
Nationale Denkmäler und Erinnerungskulturen in Europa /
Pomniki narodowe i kultury pamięci w Europie

10.15 Panel I
Aneignung und Erinnerung / *Przywłaszczenie i pamięć*
Leitung / *prowadzenie*: Małgorzata Omilanowska
(Warschau / *Warszawa*)

10.15 Beate Störtkuhl (Oldenburg)
Das Bild Schlesiens in Darstellungen zur Kunst- und Kultur-
geschichte nach 1945 – vom »Bollwerk« zum »gemeinsamen
Kulturerbe«
Wizerunek Śląska w obrazowaniach historii sztuki i kultury
po 1945r. – od »bastionu« do »wspólnego dziedzictwa kulturowego«

10.40 Kaffeepause / *przerwa na kawę*

11.10 Antje Kempe (Berlin)
Die Ordnung des Raumes – die Aneignung Schlesiens in den
visuellen Medien nach 1945
Porządek przestrzeni – przyswajanie Śląska w wizualnych
mediach po 1945 r.

11.35 Ewa Gładkowska (Allenstein / Olsztyn)
Uciążliwa droga ku przeszłości. Strategia przywłaszczenia
niemieckiego dziedzictwa kulturowego na Warmii i Mazurach
po 1945 r.
Der schwierige Weg in die Vergangenheit. Die Strategie der
Aneignung des deutschen Kulturerbes in Ermland und Masuren
nach 1945

12.00 Diskussion / *dyskusja*

12.45 Mittagessen / *obiad*

14.00 Panel II
Die Stadt: Symbolische und virtuelle Räume
Miasto: przestrzenie symboliczne i wirtualne
Leitung / *prowadzenie*: Hanna Grzeszczuk-Brendel
(Posen / *Poznań*)

14.00 Arnold Bartetzky (Leipzig / Lipsk)
Wiederauferstanden aus Ruinen, schöner als je zuvor:
Der Kult der Hauptstadt in Polen und in der DDR nach dem
Zweiten Weltkrieg /
Powstała z ruin, piękna jak nigdy dotąd:
kult stolicy w Polsce i w NRD po II Wojnie Światowej

- 14.25 Piotr Korduba (Posen / Poznań)
Wizja dawnego Gdańska w polskim piśmiennictwie historyczno-artystycznym, w muzealnictwie i w odbudowie miasta po 1945 r. /
 Der Blick auf das alte Danzig in der polnischen Kunstgeschichte, im Museumswesen und im Wiederaufbau nach 1945
- 14.50 Gabriela Sadowska (Breslau / Wrocław)
Ślady przeszłości. Ideologizacja przestrzeni kulturowej miasta na przykładzie Wrocławia w latach 1945-1989
 Spuren der Vergangenheit. Die Ideologisierung des kulturellen Raumes der Stadt am Beispiel von Breslau in den Jahren 1945-1989
- 15.15 Diskussion / dyskusja
- 15.40 Kaffeepause / przerwa na kawę
- 16.00 Barbara Bossak-Herbst (Warschau / Warszawa)
Internet – nowe formy wizualizacji pamięci społecznej na przykładzie prywatnych, polskich stron www poświęconych Gdańskowi
 Das Internet – neue Formen der Visualisierung des kollektiven Gedächtnisses am Beispiel privater, polnischer Internetseiten zum Thema Danzig
- 16.25 Diskussion / dyskusja
- 17.00 »Fünf-Minuten-Pause« / krótka przerwa
- 17.10 Panel III
 Politische Ikonographie und Historienbilder
Ikonografia polityczna i obrazy historyczne
 Leitung / prowadzenie: Wojciech Bałus (Krakau / Kraków)
- 17.10 Anna Małkiewicz (Paris – Leipzig / Paryż – Lipsk)
Obraz historyczny w malarstwie polskim i NRD po 1945 r.: nowa forma ilustracji czy spojrzenie na historię?

- Das Historienbild in der Malerei Polens und der DDR nach 1945: Neubildung oder Verarbeitung der Geschichte?
- 17.35 Jacek Friedrich (Danzig / Gdańsk)
Powojenna dekoracja ratusza Głównego Miasta w Gdańsku i jej wwikłania w historię i politykę
 Die Nachkriegsdekoration des Rechtstädtischen Rathauses in Danzig und ihre Verwicklung in Geschichte und Politik
- 18.00 Diskussion / dyskusja
- 18.30 Abendessen / kolacja
- 19.40 Bustransfer Tagungsort – Schloss /
Przejazd autobusem z miejsca obrad na zamek
- 20.00 Öffentliche Abendveranstaltung –
Otwarty wykład z dyskusją panelową
Gedächtnisarchitektur und Erinnerungskultur
Architektura i kultura pamięci
 Ort / miejsce: Schloss / Zamek
 In Kooperation mit der TU Darmstadt /
W kooperacji z Uniwersytetem Technicznym Darmstadt
- Begrüßung / powitanie
 Prof. Dr.-Ing. Johann-Dietrich Wörner,
 Präsident der Technischen Universität Darmstadt /
Prezydent Technicznego Uniwersytetu w Darmstadt
- Prof. Dipl.-Ing. Manfred Koob (TU Darmstadt)
 Binär-Architektur als visuelle Erinnerungskultur aus dem Rechner
Architektura binarna jako wizualna kultura pamięci z komputera
 Dipl.-Ing. Piotr Kuroczyński (TU Darmstadt):
 Technoimaginäre Gedächtnisarchitektur versus Gutenberg-Galaxie
Techno-imaginacyjna architektura pamięci kontra galaktyka Gutenberga

	Anschließend Podiumsdiskussion / <i>potem dyskusja panelowa</i> Moderation / <i>prowadzenie</i> : Prof. Dr.-Ing. Werner Durth (TU Darmstadt)	10.15	Diskussion / <i>dyskusja</i>
	Anschließend individuelle Abendgestaltung bzw. individuelle Rückkehr zu den Hotels <i>Po zakończeniu »wolny wieczór« i indywidualny powrót do hoteli</i>	10.50	Kaffeepause / <i>przerwa na kawę</i>
29. September / 29 września (Freitag / piątek)		11.20	Panel V Die Darstellung des Anderen II: Ausstellungen <i>Formy przedstawienia innego/innych, cz. II: Wystawy</i> Leitung / <i>prowadzenie</i> : Konrad Vanja (Berlin)
8.40	Bustransfer Maritim-Hotel – Tagungsort <i>Przejazd autobusem z Hotelu Maritim do miejsca obrad</i>	11.20	Timo Saalman (Jena) Alte Kunst und Volkstumspolitik. Die Veit-Stoß-Wanderausstellung (1937-1944) und ihre Wirkung in der Nachkriegszeit <i>Sztuka dawna i polityka etno-narodowościowa.</i> <i>Wystawa objazdowa o Wicie Strwoszu (1937-1944) i jej</i> <i>wpływ na okres powojenny</i>
9.00	Panel IV Die Darstellung des Anderen I: Fotografie, Buch, Museum <i>Formy przedstawienia innego/innych, cz. I:</i> <i>Fotografia, książka, muzeum</i> Leitung / <i>prowadzenie</i> : Eugeniusz Cezary Król (Warschau / Warszawa)	11.35	Catharina Winzer (Bonn) »Gdzie jest brat twój, Abel?« – Eine Ausstellung zum Stand der Erinnerungskultur zum Zweiten Weltkrieg in Polen nach 1989 »Gdzie jest brat twój, Abel?« – <i>Wystawa na temat kultury</i> <i>pamięci o II Wojnie Światowej w Polsce po 1989 r.</i>
9.00	Miriam Y. Arani (Berlin) Gesplante Erinnerung – Fotografische Selbst- und Fremdbilder von Deutschen und Polen aus dem Reichsgau Wartheland 1939-1945 <i>Rozdwojona pamięć – Fotograficzne wizerunki własne i obce</i> <i>Niemców i Polaków z Reichsgau Wartheland</i> <i>(Okręg Rzeszy Kraj Warty) w latach 1939-1945</i>	11.50	Rafał Makoła (Stettin / Szczecin) <i>Codziennosc historii. Szczecin i Pomorze 1945-2005.</i> <i>Program wystawy Muzeum Narodowego w Szczecinie we</i> <i>współpracy z Deutsches Kulturforum Ostliches Europa</i> Die Alltäglichkeit der Geschichte. Stettin und Pommern 1945-2005. Ausstellungsprogramm des Nationalmuseums Stettin in Zusammenarbeit mit dem Deutschen Kulturforum Östliches Europa
9.25	Peter Oliver Loew (Darmstadt) Polen auf dem Buch. Die Umschlaggestaltung deutschsprachiger Veröffentlichungen über Polen nach 1945 <i>Polska na książce. Projektowanie okładek publikacji</i> <i>niemieckojęzycznych o Polsce po 1945 r.</i>	12.05	Dietmar Osses (Dortmund) Ausstellungsprojekt »Westfalczyki – Ruhrpolen. Migration aus Polen ins Ruhrgebiet« <i>Projekt wystawy »Westfalczyki – Ruhrpolen.</i> <i>Migracja polska do Zagłębia Ruhry«</i>
9.50	Zuzanna Bogumił, Joanna Wawrzyniak (Warschau / Warszawa) »Wizerunek Niemca«. <i>Wizualizacja okupacji nazistowskiej w</i> <i>wybranych warszawskich muzeach</i> »Das Bild des Deutschen«. Die Visualisierung der NS-Besatzung in ausgewählten Warschauer Museen		

- 12.20 Susanne Peters-Schildgen (Ratingen)
Deutsch-polnische Geschichte in ostdeutschen Landesmuseen
Przedstawienie polsko-niemieckiej historii w muzeach dawnych wschodnich prowincji niemieckich
- 12.35 Diskussion / *dyskusja*
- 13.00 Mittagessen / *obiad*
- 14.00 Exkursion: Speyer – Geschichte und Konstruktion
Wyjazd: Spira – historia i konstrukcja
Planung und Leitung / *Przygotowanie i prowadzenie:*
Lorenz Frank (Mainz / *Moguncja*) in Zusammenarbeit mit dem Deutschen Polen-Institut /
we współpracy z Deutsches Polen-Institut
Führung / *prowadzenie:*
Dr. Joachim Glatz (Landesamt für Denkmalpflege Mainz)
Dr. Ulrich Kerkhoff (Landesamt für Denkmalpflege Mainz)

30. September / 30 września (Samstag / sobota)

- 8.40 Bustransfer Maritim-Hotel – Tagungsort
przejazd autobusem z Hotelu Maritim do miejsca obrad
- 9.00 Panel VI
Verortete Erinnerung: Denkmalsetzungen und Denkmalstürze
Pamięć na miejscu: Stawianie i obalanie pomników
Leitung / *prowadzenie:* Uta Hengelhaupt (Frankfurt O.)
- 9.00 Ewa Chojecka (Kattowitz / *Katowice*)
Dyskursy ideologiczne o faktach i mitach w śląskiej strefie przygranicznej: katowickie zabytki i syndrom niemiecko-polski i polsko-polski
Ideologiebezogene Auseinandersetzungen um Fakten und Mythen im schlesischen Grenzgebiet:
Kattowitzer Denkmalkunst und das deutsch-polnische und polnisch-polnische Syndrom

- 9.25 Tadeusz J. Żuchowski (Posen-Thorn / *Poznań-Toruń*)
Restytuowane pomniki konne w Polsce po 1945 roku
Wiederhergestellte Reiterstandbilder in Polen nach 1945
- 9.50 Beata Halicka (Frankfurt O.)
Odra – Miejsce pamięci narodowej i regionalnej.
O pomnikach i tablicach pamiątkowych wzdłuż rzeki
Die Oder als Ort des nationalen und regionalen Gedächtnisses.
Zu Denkmälern und Erinnerungstafeln entlang des Stromes
- 10.15 Paweł Migdalski (Stettin / *Szczecin*)
Rejon Pamięci Narodowej Cedynia-Gozdowice-Siekierki
Der nationale Erinnerungsort Zehden-Güstebiese-Zäckerick
- 10.40 Diskussion / *dyskusja*
- 11.10 Kaffeepause / *przerwa na kawę*
- 11.30 Panel VII
Erinnerungsorte: Der Zweite Weltkrieg
Miejsce pamięci: II Wojna Światowa
Leitung / *prowadzenie:* Dethard von Winterfeld
(Mainz / *Moguncja*)
- 11.30 Aneta Pawłowska (Lodz / *Łódź*)
Polskie pomniki pamięci ofiar II Wojny Światowej - przemiany formy
Polnische Denkmäler für die Opfer des Zweiten Weltkriegs –
Veränderungen der Form
- 11.55 Zofia Wóycicka (Warschau / *Warszawa*)
Problem ograniczeń w transmisji doświadczenia obozów koncentracyjnych w muzeach-miejscach pamięci w polskich dyskusjach drugiej połowy lat 40tych
Einschränkungen bei der Weitergabe von KZ-Erfahrungen im Rahmen musealer Gedenkstätten in der polnischen Diskussion der zweiten Hälfte der 1940er Jahre

- 12.05 Kai Kappel (München / *Monachium*)
Die KZ-Gedenkstätte Flossenbürg (1946/47) –
ein kaum bekanntes deutsch-polnisches Kulturerbe
*Obóz koncentracyjny Flossenbürg (1946/47) –
mało znane niemiecko-polskie dziedzictwo kulturalne*
- 12.30 Eva Pluhařová-Grigienė (Nidden / *Nida* – Hamburg)
»Hommage à Lidice« 1968 –
Eine Kunstaktion von West nach Ost
»Hommage à Lidice« 1968 –
Akcja artystyczna z Zachodu na Wschód
- 12.55 Diskussion / *dyskusja*
- 13.30 Mittagessen / *obiad*
- 14.30 Abschlussdiskussion / *Dyskusja końcowa*
Leitung / *prowadzenie*: Stefan Muthesius (Norwich)
- 14.30 Dieter Bingen: Kommentar / *komentarz*
- 14.40 Beate Störckuhl: Kommentar / *komentarz*
- 14.50 Diskussion / *dyskusja*
- 15.30 Informationsbörse, Teil 1 / *Giełda informacyjna, cz. 1*
Leitung / *prowadzenie*: Irma Kozina (Kattowitz / *Katowice*)
- Andrzej Cezary Urban (Warschau / *Warszawa*)
Voraussetzungen und Bedingungen für den Wiederaufbau der
Schloss- und Parkanlage in Schلودien, einem der
Sitze des Geschlechts Dohna
*Założenia i warunki odbudowy obiektu parkowo-palacowego w
Gładyszach, jednej z siedzib rodu Dohnów*
- Sebastian Schröder-Esch (Weimar)
Neue Ansätze zur Vermittlung von kulturellem Erbe in Deutsch-
land und Polen. Erfahrungen aus dem EU-Projekt HERMES

*Nowe sposoby przekazywania dziedzictwa kulturowego w
Niemczech i w Polsce. Doświadczenia z unijnego
projektu HERMES*

Bettina Schüpke (Berlin)
Visuelle Zeugnisse der gemeinsamen Vergangenheit am
Beispiel des Oeuvres der Glasmalereiwerkstatt Linnemann
aus Frankfurt a. M.
*Wizualne świadectwa wspólnej przeszłości na przykładzie
oeuvre pracowni witrażowej Linnemanna z Frankfurtu nad Menem*

Ewa Gwiazdowska (Stettin / *Szczecin*)
August Ludwig Most – pomorski przedstawiciel biedermeieru
August Ludwig Most – ein pommerscher Vertreter des Biedermeier

17.00 Kaffeepause / *przerwa na kawę*

17.20 Informationsbörse, Teil 2 / *Giełda informacyjna, cz. 2*
Leitung / *prowadzenie*: Christofer Herrmann (Allenstein / *Olsztyn*)

Andrea Langer (Leipzig / *Lipsk*)
Das Ausstellungsprojekt »Europas Mitte um 1500.
Kunst und Kultur zur Zeit der Jagiellonen«
*Projekt wystawy «Środek Europy około roku 1500.
Sztuka i kultura w czasach Jagiellonów»*

Tomasz Torbus (Leipzig / *Lipsk*)
Darstellung des DFG-Projektes: Architektur der
Wettiner-Könige und ihrer Höflinge in Polen-Litauen während
der polnisch-sächsischen Union (1697-1764)
*Przedstawienie projektu DFG: Architektura królów z
dynastii Wettynów i ich dworzan na terenie Polski i Litwy
podczas Unii Polsko-Saskiej (1697-1764)*

Agnieszka Gąsior (Leipzig / *Lipsk*)
Vorstellung des Forschungsprojekts »Zwischen religiöser
Tradition, kommunistischer Prägung und kultureller
Umwertung: Transnationalität in den Erinnerungskulturen
Ostmitteleuropas seit 1989«

Przedstawienie projektu naukowego »Między tolerancją religijną, piętnem komunizmu a przewartościowaniem kulturowym: Transnarodowość w kulturach pamięci Europy Środkowo-Wschodniej od 1989 r.«

Adam Organisty (Krakau / *Kraków*)
Przedstawienie projektu »Dehio Małopolska«
Vorstellung des Projektes »Dehio Kleinpole«

Anita Jaśkiewicz-Sojak (Danzig / *Gdańsk*)
Architektura zespołów szpitalnych z 2 połowy XIX i początku XX wieku z terenu Prus Wschodnich i Zachodnich
Die Architektur von Krankenhausanlagen in den ehemaligen Provinzen Ost- und Westpreußen (im heutigen Polen) in der zweiten Hälfte des 19. und zu Beginn des 20. Jahrhunderts

18.30 **Buchpräsentationen / *Prezentacje książek***
Leitung / *prowadzenie*: Andrea Langer (Leipzig / Lipsk)

20.30 **Abschiedsfest im Tagungshaus /**
Uroczyste zakończenie konferencji

23.00 **Bustransfer Tagungsort – Maritim-Hotel**
Przejazd autobusem z miejsca obrad do Hotelu Maritim

1. Oktober / 1 października (Sonntag / niedziela)

10.00 **Architekturhistorischer Stadtrundgang in Darmstadt**
Historia architektury w Darmstadt – spacer po mieście
Leitung / *prowadzenie*: Nicolaus Heiss, Denkmalpfleger der Stadt Darmstadt / *konserwator zabytków Miasta Darmstadt*
Treffpunkt / *miejsce spotkania*: Hotel Maritim

12.30 **Ende / zakończenie**